

N:o 28.

Ank. till Riksd. kansli den 3 maj 1901, kl. 3 e. m.

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 6, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om tydligare bestämmelser angående folkskolelärares bostadsförmåner.

I en inom Andra Kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott öfverlemnad motion, n:o 47, har herr *C. Sandquist* hemställt,

»att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, huruvida icke mera tydlig bestämmelse rörande ordinarie folkskolelärares och lärarinnors bostadsförmåner borde stadgas, samt i sådant fall låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag i ämnet».

Till stöd härför har motionären anført följande:

»Uti »stadganden om aflöning och lönetillskott åt ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolor» föreskrifves i § 1, moment 2:

'Sådan lärare eller lärarinna, som i mom. 1 omförmåles, skall ock af skoldistriktet förses med tjenlig bostad och nödigt bränsle.'

Att denna flertydiga bestämmelse gjort lärarebostadsfrågan till en smakfråga, som lemnat fritt rum för godtycket och sålunda vållat och vållar ännu mycket obehag emellan lärare och församlingar, är derfor helt naturligt.

Under gången tid har sålunda mången lärare med familj nödgats bo uti mycket inskränkt bostad, ty bostaden har ansetts vara »tjenlig». De ännu qvarstående gamla skolhusen, af hvilka numera icke så få användas till småskolor och småskolelärarinnebostäder, bära vittnesbörd derom.

Bih. till Riksd. Prot. 1901. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 28 Häft. (N:o 28).

Men trånga och obeqväma lärarebostäder höra icke blott till gången tid. Ty på ganska många ställen utgöres lärarebostaden ännu af ett mindre rum och kök, med ingång öfver skolsalsförstugan, öfver hvilken flera gånger dagligen en skara skolbarn traskar ut och in. Till en sådan lärarebostad plägar väl ock vanligen höra en vindskammare, men afskild som den är ifrån den öfriga trånga bostaden, uppfyller densamma på ett mycket otillfredsställande sätt sitt ändamål. Men »tycke och smak» om hvad som bör förstås med »tjenlig bostad» vålla dock, att en dylik bostad, både för trång och högst otreflig, anses vara »tjenlig». Till »tjenlig bostad» bör, enligt min åsigt, höra minst två tidsenliga, intill hvarandra liggande rum, med kök och egen förstuga.

Men »tycke och smak» om hvad som bör förstås med »tjenlig bostad» ifrån en pretentiös skollärares synpunkt, plus stundom folkskoleinspektörens, kunna ock vålla öfverdrifna anspråk på lärarebostad. Fribelägen eller ifrån skolhuset afskild lärarebostad om tre à fyra rum och kök, uppförd för en kostnad af cirka 5,000 kronor och derutöfver, göres anspråk på vid äfventyr, att kommunen kan komma att gå miste om statsanslaget.

I ganska många församlingar finnas icke blott en, utan flera folkskolelärare. Om därför en pretentiös skollärare inom en större församling lyckas genomdrifva sina stora anspråk på »tjenlig bostad», hvad följer väl derutaf? Konseqvensen fordrar då, att de öfriga lärarne med samma examina och samma undervisningsskyldighet skola i bostadsväg göras likställda med honom.

Att sådana anspråk på »tjenlig bostad» kunna komma att blifva i ekonomiskt afseende ödesdigra nog för kommunerna, det är icke svårt att inse.»

Såsom synes af ofvanstående framställning, utgår motionären från det i stadgändena angående aflöning åt lärare vid folkskolor använda uttrycket »tjenlig bostad» och menar, att detta uttryck, med hänsyn till den olika tolkning man gifvit åt detsamma, medfört, att lärarebostadsfrågan blifvit en smakfråga, som lemnat fritt rum för godtycket och »sålunda vållat och ännu vållar mycket obehag mellan lärare och församlingar».

Häremot vill utskottet framhålla, att i de på nådig befallning utarbetade normalritningar till folkskolebyggnader jemte beskrifning deröfver mera bestämda föreskrifter finnas angående lärares bostadsförmåner. Under rubriken »Lärares bostad» heter det der:

»Till undvikande af ömsesidiga obehag böra skolsal och lärarebostad i möjligaste måtto skiljas åt. — — — Lärarens boningsrum böra för att vara sunda icke göras lägre än 9 à 9,5 fot, men å andra sidan, på det deras uppvärmning om vintern ej må försvåras, icke högre än 10 à 11 fot. Rummen böra ligga tillsammans och stå i förbindelse med hvarandra. Ett af dem, med utgång till skolans afklädningsrum, bör hafva 250 à 350 kvadratfots golfyta, det eller de andra, med utgång till köket eller köksförstugan, kunna vara en tredjedel eller fjerdedel mindre. — — — Ett vindsrum bör vid hvarje fast skola samt vid flyttande skolor å den station, der läraren har sin egentliga bostad, finnas för att tjena till studerkammare åt läraren. Detta rum bör vara minst 8 1/2 fot högt.»

Genom dessa föreskrifter har uttrycket »tjenlig bostad» erhållit en närmare precisering, som för öfrigt synes stå i full öfverensstämmelse med motionärens åsigt, att till »tjenlig bostad» böra höra minst två tidsenliga, intill hvarandra liggande rum med kök och egen förstuga. Vid sådant förhållande och då de af Kongl. Maj:t gifna prejudikaten gå i samma riktning, torde från regeringens och Riksdagens sida någon ytterligare lagstiftning i detta ärende icke behöfva ifrågakomma, i synnerhet som en sådan lagstiftning lika litet som nu gällande föreskrifter skulle kunna afhjelpa de af motionären påpekade missförhållandena, att på många ställen lärarebostäderna ännu äro trånga och obeqväma. Att sådana missförhållanden äro rådande, finner utskottet motionären hafva till fullo ådagalagt. Men der vederbörande lärare låta sig nöja dermed, torde en ytterligare lagstiftning icke i detta fall lända till önskad resultat. Å andra sidan kan, enligt hvad erfarenheten visat och prejudikat gifva vid handen, en lärare, som ej är nöjd med möjligen förefintliga missförhållanden i fråga om sin bostad, med tillämpning af nuvarande stadganden vinna nödig rättelse, hvadan ur denna synpunkt ett förtydligande ej synes nödigt.

Icke heller synes någon åtgärd från regering och Riksdag böra krävas för att förebygga »öfverdrifna anspråk» från lärare, gående ut derpå, att, såsom motionären förmenar, med tillämpning af bestämmelsen »tjenlig bostad» skulle kunna fordras »fribelägen eller från skolhuset afskild lärarebostad om tre à fyra rum och kök, uppförd för en kostnad af cirka 5,000 kronor och derutöfver»; ty såvidt utskottet har sig bekant, har icke en sådan långt gående förmån i fråga om bostad blifvit af vederbörande myndigheter gent emot en församlings bestridande någon lärare tillerkänd, och skäl finnas icke heller till den förmodan, att något sådant hädanefter skall inträffa.

För öfrigt anser utskottet, att en lagstiftning, som i fråga om bostad åt lärare och lärarinnor fastslog alltför minutiösa bestämmelser, skulle medföra olägenheter för många skoldistrikt i vårt land, hvilka nu lemna sina lärare

och lärarinnor fullt tjenlig bostad, och i hvarje fall lägga hinder i vägen för skoldistriktet i allmänhet att, med iakttagande af ett visst minimum, efter omständigheterna mera fritt ordna bostadsförhållandena för sina lärare och lärarinnor.

På grund af hvad sålunda blifvit andraget får utskottet hemställa,

att herr Sandquists ifrågavarande motion icke må till någon
Andra Kammarens åtgärd föränleda.

Stockholm den 3 maj 1901.

På utskottets vägnar:

EMIL HAMMARLUND.